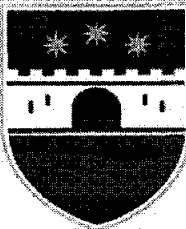

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
UNA-SANA CANTON GOVERNMENT

Broj: 03-017-613/2017
Dana, 16.02.2017. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

16.02.2017			
PREMIJER	POSREDOVAK	POSREDOVAK ZA VEŠTAČENJE	POSREDOVAK ZA VEŠTAČENJE
017-613-4/20-18/17			

SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

PREDMET: Nacrt Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016.-2020. godine,
dostavlja se;-

Na osnovu člana 148. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 5/04), u prilogu vam dostavljamo Nacrt Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016.-2020. godine, uz sljedeće:

Obrazloženje

Vlada Unsko-sanskog kantona je na sjednici održanoj dana 16.02.2017. godine, razmatrala i prihvatila Nacrt Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016.-2020. godine, obrađivača Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta, te vam istu dostavljamo na razmatranje.

PRILOG: - Nacrt Strategije (6x)

PREMIJER KANTONA
mr.scj. Huscin Rošić

H. Rošić

**STRATEGIJA
PREMA MLADIMA
UNSKO-SANSKOG KANTONA
2016-2020.**

- NACRT -

Bihać, novembra 2016. godine

SADRŽAJ	
UVOD	5
IZJAVA O VIZIJI	7
KONTEKST.....	9
1.1. Međunarodni okvir	9
2.2. Strategije prema mladima	11
2.3. Zakonski okvir za izradu Strategije prema mladima na nivou kantona.	11
2.4. Metodologija izrade Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona	12
2.5. Analiza stanja mladih.....	13
ANALIZA STANJA	15
3.1. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih.....	15
3.1.1. Pravni i institucionalni okvir	15
3.1.2. Okvir javnih politika.....	17
3.1.3. Aktivnosti kantonalnih institucija usmjerene na rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih.....	17
3.1.4. Aktivnosti JU Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog kantona	20
3.2. Obrazovanje i nauka mladih	21
3.2.1. Pravni i institucionalni okvir	21
3.2.2. Okvir javnih politika.....	24
3.2.3. Aktivnosti kantonalnih institucija usmjerene na obrazovanje i nauku mladih.....	25
3.3. Socijalna briga mladih	27
3.3.1. Pravni i institucionalni okvir	27
3.3.2. Okvir javnih politika.....	29
3.3.3. Aktivnosti kantonalnih institucija usmjerene na socijalnu zaštitu mladih	29
3.4. Zdravstvena zaštita mladih.....	30
3.4.1. Pravni i institucionalni okvir	30
3.4.2. Okvir javnih politika.....	32
3.4.3. Aktivnosti kantonalnih institucija usmjerene na zdravstvenu zaštitu	34
3.5. Sigurnost mladih	34
3.5.1. Pravni i institucionalni okvir	34
3.5.2. Aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona i kantonalne Uprave policije	36
3.6. Kultura i sport mladih	37
3.6.1. Pravni i institucionalni okvir	38
3.6.2. Aktivnosti kantonalnih institucija iz oblasti kulture i sporta	38
3.7. Aktivizam mladih – učešće, volontiranje i mobilnost.....	39
3.7.1. Pravni i institucionalni okvir	39
3.7.2. Okvir javnih politika.....	40
3.7.3. Informiranje mladih.....	41
3.7.4. Aktivnosti kantonalnih institucija vezane za aktivizam mladih.....	42
ANALIZA PROBLEMA I POTREBA	42

4.1. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih	43
4.2. Obrazovanje i nauka mladih	45
4.3. Socijalna briga mladih	47
4.4. Zdravstvena zaštita mladih.....	49
4.5. Sigurnost mladih	51
Problem 1: Međuvršnjačko nasilje	51
4.6. Kultura, sport i aktivizam mladih.....	53
TABELARNI PRIKAZ:.....	57
STRATEŠKI CILJEVI, REZULTATI, MJERE, PERIOD, INSTITUCIJE.....	57
1. Oblast: Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih.....	57
2. Oblast: Obrazovanje i nauka mladih	59
3. Oblast: Socijalna briga o mladima	62
4. Oblast: Zdravstvena zaštita mladih	65
5. Oblast: Sigurnost mladih.....	67
6. Oblast: Kultura, umjetnost i sport mladih	69
7. Oblast: Aktivizam mladih – učešće, volontiranje i mobilnost.....	71
PROVOĐENJE STRATEGIJE	75
Nadležnosti, odgovornosti i obaveze	75
Ključni indikatori na nivou oblasti	75
1. Oblast: Rad, zapošljavanje i poduzetništvo mladih.....	76
2. Oblast: Obrazovanje i znanost mladih.....	76
3. Oblast: Socijalna skrb o mladima.....	76
4. Oblast: Zdravstvena zaštita mladih	77
5. Oblast: Sigurnost mladih.....	77
6. Oblast: Kultura, umjetnost i sport mladih	77
7. Oblast: Aktivizam mladih – sudjelovanje, volontiranje i mobilnost	77
MONITORING I EVALUACIJA	78

UVOD

Ustavnopravna i zakonska osnova za donošenje Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016-2020.godine (u daljem tekstu Strategija) je u članu 11. tačka n) odjeljak A Poglavlja V. Ustava Unsko-sanskog kantona – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 1/04 i 11/04), člana 11. Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 36/10) i člana 13. tačka k) Zakona o organizaciji i nadležnostima kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, 9713, 11/14 I 8/15).

Ciljevi donošenja Strategije su: stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Unsko-sanskom kantonu, kroz višesektorski pristup i uzimajući u obzir potrebe, zahtjeve i interese mladih, uspostavljanje kriterija u skladu sa europskim načelima u radu javnih uprava kod provođenje politika prema mladima, utvrđivanje i definiranje mjera i preporuka za rad s mladima i omladinskim aktivnostima, jačanje sudjelovanja i uključenja mladih i njihovog informiranja na svim nivoima odlučivanja putem uređenih mehanizama sudjelovanja, jačanje volontarizma među mladima, te njihovog dobrovoljnog angažmana u aktivnostima po pitanju mladih, provođenje načela nediskriminacije, solidarnosti i etičnosti u svim aktivnostima koje se tiču pitanja mladih, te jačanje ljudskih, tehničkih i administrativnih kapaciteta omladinskih udruženja.

Evropska povelja o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou (Povelja uključena u Rezoluciju 237 Stalne konferencije predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti u Evropi, usvojena 19. marta 1992. godine) definira da se učešće mladih ljudi u životu na općinskom i/ili regionalnom nivou treba nalaziti unutar okvira sveopće politike zasnovane na koherentnoj međuovisnosti sektorske politike, te obavezuje vlasti na lokalnom i regionalnom nivou, da poštuje principe ove politike i da je primjenjuje na razne oblike učešća koje ona zagovara, uz konsultacije sa mladim ljudima i njihovim predstavnicima.

Izmijenjena i dopunjena Evropska povelja o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu (Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope Strazburg 2003.) ima tri načela

1. Participacija mladih u lokalnom i regionalnom životu mora predstavljati dio globalne politike participacije građana u javnom životu, kao što je izloženo u Preporuci "Rec (2001) 19" Komiteta ministara zemljama članicama o participaciji građana u lokalnom javnom životu.
2. Lokalne i regionalne vlasti uvjerenе su da sve sektorske politike trebaju imati i omladinsku dimenziju. One se stoga obavezuju da se pridržavaju odredaba ove Povelje i da provode različite oblike participacije, koji slijede u dogovoru i u saradnji s mladima i njihovim predstavnicima.
3. Načela i različiti oblici participacije koji se zastupaju u ovoj povelji odnose se na sve mlade ljude bez diskriminacije. Da bi se to postiglo, potrebno je posvetiti posebnu pažnju podsticanju participacije u lokalnom i regionalnom životu mladih iz socijalno zapostavljenih sektora društva, kao i iz etničkih, nacionalnih, socijalnih, seksualnih, kulturnih, vjerskih i jezičkih manjina.

Temelji onoga što će kasnije postati izmijenjena i dopunjena Evropska povelja o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu položeni su na prvoj i drugoj konferenciji o politikama za

mlade, koje je organizirala Stalna konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Evrope u Lozani juna 1988, odnosno u Langolenu septembra 1991. godine. Ubrzo potom, marta 1992. godine, Stalna konferencija usvojila je Rezoluciju br. 237 i njen Član 22 o usvajanju Povelje.

Provedbeni mehanizmi su odgovornosti utvrđene Strategijom na kantonalnom i lokalnom nivou, te odgovornost istih za njenu implementaciju i evaluaciju. Institucije sistema, mediji i mladi pri tome bi trebali preuzeti odgovornost da se predložene mjere što prije počnu ostvarivati. Kantonalne i lokalne vlasti svoj doprinos će dati izradom akcionih planova za aktivnosti i osiguranju finansijskih sredstava za iste, kroz zvanične odluke nadležnih tijela.

Kako je i propisano Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, prije samog oblikovanja strateškog dokumenta, na području Unsko-sanskog kantona provedeno je istraživanje potreba i problema mladih, a analiza rezultata provedenog istraživanja služila je kao baza za sav dalji rad na Strategiji. Istraživanje je provedeno u 2016. godine, a za prikupljanje podataka korištene su kvantitativne i kvalitativne metode. Provođenje istraživanja i sačinjavanje analize o potrebama i problemima mladih Unsko-sanskog kantona ujedno predstavlja i prvi korak u kreiranju Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona. Sljedeći korak u procesu izrade Strategije učinila je Vlada Unsko-sanskog kantona koja je donijela odluku o formiranju radne grupe za izradu strategije koju su sačinjavali predstavnici svih kantonalnih ministarstava i relevantnih institucija, a nosilac aktivnosti je Institut za razvoj mladih KULT, koji je sačinio konačni tekst. Kako bi fokus na glasove mladih bio potpun, značajnu ulogu u procesu kreiranja Strategije imalo je i Vijeće mladih Unsko-sanskog kantona koje je, u saradnji sa radnom grupom i Institutom za razvoj mladih KULT, organiziralo jednodnevni događaj pod nazivom „Dijalog: Strategija prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016 – 2020.“

Procjena potrebnih finansijskih sredstava Strategije nije urađena, uz obrazloženje Instituta za razvoj mladih KULT, koji je nosilac izrade Strategije, da će se izradom pojedinih aktivnosti utvrđivati potrebna materijalna sredstva po oblastima i institucijama, koje su zadužene za realizaciju.

IZJAVA O VIZIJI

Unsko-sanski kanton je poželjno mjesto za mlade ljude jer svojim uređenjem i infrastrukturuom u zadovoljava potrebe mladih. Mladi sa područja ovog kantona većinom su zaposleni, a oni koji se još uvijek školuju imaju kvalitetno i dostupno obrazovanje. Bez straha za svoju budućnost, mladi ovdje rado zasnivaju porodice te se aktivno i produktivno uključuju u društvene procese. Također, nemaju poteškoće u ostvarivanju svojih prava poput prava na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, a slobodno vrijeme ispunjavaju kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima.

Strategija je namijenjena mladima od 15 do 30 godina i odgovara na potrebe mladih današnjice i izazove sa kojima se oni moraju suočiti u svom odrastanju: prihvatanje promjena, što zahtijeva fleksibilnost, prilagodljivost i pokretljivost, pronalaženje puteva, zasnovanih na vrijednostima, samosvijesti i samopouzdanju, prilagođavanje tehnološkim primjenama, razvoj osjećaja pripadnosti i identiteta, sticanje mjesta u društvu, sticanje osjećaja korisnosti kroz doprinos razvoju lokalne i šire zajednice, uviđanje važnosti saradnje i timskog rada.

Strategijom se nastoji poboljšati kvalitet života mladih Unsko-sanskog kantona, uvažavajući njihove interese, a prema evropskim standardima i uspješnim iskustvima iz regiona, uključiti što veći broj mladih u procese odlučivanja, naročito o potrebama i problemima mladih. Strateškim pristupom prema mladima Unsko-sanski kanton želi stvoriti uvjete za afirmaciju mladih, smanjiti njihov odlazak u druge zemlje, izgraditi konstruktivan i partnerski odnos sa omladinskim organizacijama, kantonalnim organima i lokalnom samoupravom u ostvarivanju ciljeva za dobrobit mladih ljudi u društvu. Istovremeno, želimo mobilizirati sve potencijale u društvu, posebno mlade i najkreativnije članove zajednice, za stvaranje novih materijalnih i duhovnih vrijednosti, za otvoreni i samoodrživi razvoj, aktivnu ulogu u procesu evropskih integracija, razvitka demokratskog društva i pravne države

Zakon o mladima na nivou Bosne i Hercegovine nije donesen, a Zakon o mladima u Federaciji Bosne i Hercegovine¹ (u daljem tekstu Zakon o mladima) u općim odredbama utvrđuje da se institucionalno organizirana briga o mladima, omladinsko udruživanje i sudjelovanje mladih na svim nivoima odlučivanja treba zasnivati na načelima poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, na poštivanju ustavnoga poretka, zakona i međunarodnog prava, te izgradnji demokratskih institucija zasnovanih na političkom pluralizmu i uspostavi vladavine prava, kao i uvažavanju međunarodnopravnih standarda i najbolje međunarodne prakse u pogledu mladih i rada s mladima s ciljem doprinosa ispunjenju uvjeta za priključenje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. Ciljevi donošenja Zakona o mladima su: stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, kroz višesektorski pristup i uzimajući u obzir potrebe, zahtjeve i interese mladih, uspostavljanje kriterija u skladu sa evropskim načelima u radu javnih uprava kod provođenje politika prema mladima, utvrđivanje i definiranje mjera i preporuka za rad s mladima i omladinskim aktivnostima, jačanje sudjelovanja i uključenja mladih i njihovog informiranja na svim nivoima odlučivanja putem uređenih mehanizama sudjelovanja, jačanje volonterizma

¹„Službene novine FBiH“, br. 36/10

među mladima, te njihovog dobrovoljnog angažmana u aktivnostima po pitanju mladih, provođenje načela nediskriminacije, solidarnosti i etičnosti u svim aktivnostima koje se tiču pitanja mladih, te jačanje ljudskih, tehničkih i administrativnih kapaciteta omladinskih udruženja. Zakonom je definirano da odgovornost pružanja pomoći mladima imaju svi nivoi vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, tako da imaju obaveze definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima. Općinski, gradski i kantonalni nivoi vlasti imaju obavezu samostalno osigurati minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, a ukoliko nivoi vlasti nemaju stručnih i tehničkih kapaciteta za obavljanje zadataka, mladima iz nevladinog sektora može se povjeriti njihovo izvršavanje.

Usvajanjem Zakona o mladima stvorene su pretpostavke da Unsko-sanski kanton pokrene aktivnosti za donošenje Strategije prema mladima..

Mladima Unsko-sanskog kantona je neophodna podrška, pogotovo zato što nije riječ samo o njihovom boljem životu, već i o budućnosti razvoja kantona i društva u cjelini. Sistemska, organizirana i stalna podrška mladima, doprinosi osiguravanju stabilnije i razvijenije zajednice i društva, u ekonomskom, socijalnom smislu, te se stvaraju uvjeti koji mladima daju mogućnost da svoj dalji lični i profesionalni razvoj vide u okviru svoje lokalne zajednice i šireg okruženja. Strategija predstavlja, prije svega, široki konsultativni proces i dokument kojim se određuje okvir djelovanja, konkretne mjere i ciljevi, sa definiranim rokovima i stranama odgovornim i zaduženim za provođenje predloženih mjera, a koji je izrađen u partnerstvu sa svim odgovornim i zainteresiranim stranama u cilju održivosti, transparentnosti i demokratičnosti. Interes Strategije prema mladima, je da kantonalni organi, lokalne samouprave, sva udruženja građana i ostali subjekti društvene zajednice, poput omladinskih organizacija civilnog društva, neformalnih grupa i organizacija mladih i za mlade, ustanova, institucija i medija, vjerskih i manjinskih zajednica, političkih stranaka, međusobnom saradnjom i zajedničkim djelovanjem doprinesu postizanju zajedničkih ciljeva, koji se odnose na život mladih

Vlada Unsko-sanskog kantona na čelu sa resornim ministarstvom za pitanja mladih – Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta, prva je kantonalna vlada koja se odlučila da svoju politiku prema mladima podigne na viši nivo stavljanjem pitanja mladih u jedan sveobuhvatan i strateški kontekst realiziran kroz izradu Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona 2016-2020.

Ova Strategija Unsko-sanskog kantona donesena je u skladu sa Zakonom o mladima, te je u tom kontekstu ispoštovan participativni način izrade, što znači da su u njenom kreiranju učestvovali predstavnici svih interesnih grupa iz vladinog i nevladinog sektora uz maksimalno učešće mladih ljudi. Participativnim radom svih relevantnih strana uključenih u proces izrade Strategije, definirano je sedam oblasti prioriternih za mlade koje ova Strategija tretira:

1. rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
2. obrazovanje i nauka mladih
3. socijalna briga mladih
4. zdravstvena zaštita mladih
5. sigurnost mladih;
6. kultura i sport
7. aktivizam (učesće, volontiranje i mobilnost) mladih.

Iz navedenih oblasti izdvojeno je nekoliko ključnih pitanja i problema koje će ova Strategija rješavati u narednim godinama.

U skladu sa navedenim vremenskim rokom važenja Strategije, te s obzirom na to da se radi o strategiji kantonalnog nivoa, ona je koncipirana na način da tretira one probleme i potrebe mladih koje objektivno može riješiti i u okvirima kantonalnih nadležnosti.

KONTEKST

1.1. Međunarodni okvir

Od 198 zemalja 122 zemlje (62 %) imaju donesenu politiku prema mladima na državnom nivou. Bosna i Hercegovina nema napisani ni usvojen takav dokument na nivou države.

Pregled na svjetskom nivou

Regija		Ukupno zemalja (n)	Ima državna PPM (n)	Ima državna PPM (%)	U procesu revizije (n)	U procesu revizije (%)	Nema državne PPM (n)	Nema državne PPM (%)
Svijet (status quo: 28. aprila 2014. g.)								
	Cijeli svijet, 2014.	198	122	62 %	37	19 %	32	16 %
	Cijeli svijet, 2013.	198	99	50 %	56	28 %	43	22 %

Pregled na evropskom nivou

U 2014. godini, od ukupno 44 zemlje u Evropi, 35 ih ima Strategiju prema mladima što je značajno poboljšanje u odnosu na 2013. godinu kada je 27 zemalja imalo Strategiju prema mladima.

Evropa								
	Istočna Evropa	10	9	90 %	0	0 %	0	0 %
	Sjeverna Evropa	10	9	90 %	0	0 %	1	10 %
	Južna Evropa	15	11	73 %	3	20 %	1	7 %
	Zapadna Evropa	9	6	67 %	2	22 %	1	11 %
	Evropa 2014.	44	35	80 %	5	11 %	3	7 %
	Evropa 2013.	44	27	61 %	8	18 %	9	20 %

Zaključci s prvog Globalnog foruma o politici prema mladima (Baku, oktobar 2014. g.)

Obilježavanjem 20. godišnjice Svjetskog programa akcije za mlade do 2000. godine i nakon toga, naglašavanjem njene važnosti kao globalnog krovnog okvira za politike prema mladima, i prisjećajući se Lisabonske deklaracije o programima i politikama prema mladima, prvi Globalni forum o politikama prema mladima za cilj je imao uzdizanje diskursa o politikama prema mladima, s posebnim naglaskom na unapređenje izrade politika prema mladima, i njihove učinkovite implementacije na svim nivoima. Ovaj globalni događaj organizirali su Ured diplomatskog predstavnika za mlade Generalnog sekretara UN-a, UNDP (Razvojni program Ujedinjenih nacija), UNESCO (Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu), i Vijeće Europe, uz podršku youthpolicy.org, dok je domaćin bilo Ministarstvo mladih i sporta Azerbejdžana, u sklopu Azerbejdžanovog predsjedanja Odborom ministara Vijeća Europe.

Zaključci foruma:

U kontekstu stalnih društvenih promjena, održiv ljudski razvoj ovisi o blagostanju mladih, stepena do kojeg su njihovi problemi riješeni i težnje zadovoljene, s njima i za njih, kroz participativne i uključive politike. Politike prema mladima na svim nivoima moraju promovirati i biti vođene nizom principa koji su neizostavni za donošenje i implementaciju značajnih i uključivih politika prema mladima.

Politike prema mladima trebaju biti:

Zasnovane na pravima - osmišljene i implementirane unutar okvira zasnovanog na ljudskim pravima, u skladu s globalnim i regionalnim obavezama države.

Uključive - jamče jednake prilike za ostvarivanje punog životnog potencijala, uključujući uklanjanje prepreka inkluzivnosti, pogotovo za ranjive skupine, te omogućavaju građansko učestvovanje svim mladima.

Participativne – kreirane, razvijane, primijenjene, nadzirane i procijenjene uz značajnu participaciju mladih i uz sudjelovanje svih interesnih strana, na lokalnom i nacionalnom nivou, i u ruralnoj i u urbanoj sredini i u svim kontekstima razvoja, uključujući okolnosti nakon sukoba i tokom tranzicije.

Rodno osjetljive – potiču određene aktivnosti koje bi promovirale jednakost spolova, osigurale da mlade žene budu jednaki partneri mladim muškarcima i pozabavila se rodnim razlikama u svim okolnostima, od političkih do društveno-ekonomskih i kulturnih.

Razumljive – da usvajaju cjelovit pristup razvoju mladih, kroz pojačanu saradnju među političkim sektorima, ministarstvima i drugim značajnim tijelima i pružaju integrirani strateški okvir koji bi usmjerio zakone i mjere koje se tiču mladih.

Zasnovane na znanju i u skladu sa dokazima – razvijane i redovno održavane, zasnovane na skupu, analizi i raspodjeli kvantitativnih ili kvalitativnih informacija o trenutnoj situaciji, potrebama, izazovima i prilikama za mlade žene i muškarce u nekom danom kontekstu.

S potpunim sredstvima – da imaju prikladna, transparentna i namjenska sredstva za implementaciju, nadzor i evaluaciju i da maksimalno povećavaju raspoloživa sredstva kroz koordinaciju, te da omogućavaju formiranja partnerstava između više interesnih strana i zajedničko vlasništvo.

Odgovorne – u vlasništvu i pod rukovodstvom nacionalnih i lokalnih organizacija, redovno nadzirane i procjenjivane u odnosu na određene ciljeve i indikatore o razvoju mladih, uz aktivno učešće mladih.

2.2. Strategije prema mladima

Definirati strategiju prema mladima uključuje sljedeće korake: analizirati postojeće stanje, putem sveobuhvatnog upitnika ispitati i analizirati probleme i potrebe mladih, napraviti izvještaj o mladima na osnovu prethodne analize, formirati radne grupe za izradu dokumenta uključujući i program / plan djelovanja po oblastima (u kojima će biti i predstavnici nadležnog ministarstva, vijeća mladih, kao i svih drugih predstavnika omladinskog sektora), obučiti radne grupe, izraditi dokument, provesti javnu raspravu kako bi i drugi mogli dati svoje komentare i sugestije.

Usvajati dokument podrazumijeva njegovo usvajanje od predstavničkog/zakonodavnog tijela.

Provesti strategiju prema mladima obuhvata provođenje mjera iz strategije, praćenje i procjenu aktivnosti i cjelokupne strategije, mijenjanje aktivnosti iz strategije ako se pojavi novi problem koji nije izvornim dokumentom obuhvaćen, informiranje mladih o aktivnostima, izvještavanje nadležne institucije i javnosti o provedenim aktivnostima i postignutim rezultatima i drugo.

Trenutno stanje kada je u pitanju strategija prema mladima:

- Na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji zakonska regulativa za oblasti omladinskog organiziranja i mladih, s obzirom na to da su nadležnosti za populaciju mladih u većem dijelu ustavno na nižim nivoima vlasti tako da na nivou Bosne i Hercegovine za sad ne postoji strateški dokument politike prema mladima.
- Na nivou Republike Srpske usvojena je treća po redu strategija za mlade – Omladinska politika Republike Srpske 2016-2020.
- Strategija prema mladima Federacije Bosne i Hercegovine je u proceduri usvajanja, ali još uvijek nije usvojena.
- Strategije prema mladima trenutno se najviše izrađuju na nivou lokalnih vlasti. U 2013. g. strategiju prema mladima imaju 32 općine u Federaciji Bosne i Hercegovine.

2.3. Zakonski okvir za izradu Strategije prema mladima na nivou kantona.

Primarni zakon kojim se uređuju pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih ljudi u Federaciji Bosne i Hercegovine je Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, usvojen 2010. godine. Usvajanjem ovog Zakona mladi u Federaciji Bosne i Hercegovine dobili su zakonski okvir koji je definirao njihovu starosnu dob i brojne mehanizme rada s mladima, obavezao sve nivoe vlasti na brigu o mladima i za to im dao precizne načine djelovanja. Također, Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine je uredio oblast organiziranja mladih kroz omladinska udruženja i njihova predstavnička tijela, Vijeća mladih, te obvezao sve nivoe vlasti u Federaciji na planiranje, izradu i provođenje strategija prema mladima. Stoga se i kreiranje Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona temelji na Zakonu o mladima Federacije Bosne i Hercegovine kojim se u članu 11. propisuje da: „Svi nivoi vlasti u Federaciji imaju obaveze definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima.“ Zakon daje i jasne upute za proces izrade Strategije prema mladima. Član 25. citiranog Zakona navodi kako se: „Strategija prema mladima definira, usvaja i provodi na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih.“

O samom procesu usvajanja Strategije prema mladima, u članu 6. se između ostalog navodi i sljedeće:

„Svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika/ca Vijeća mladih u procesu usvajanja:

- određene sektorske politike prema mladima,
- programa djelovanja za mlade,
- **strategije prema mladima,**
- dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih.“

U kontekstu zakonskog okvira za izradu Strategije, važno je napomenuti i ulogu Vijeća mladih. Prema Članu 38. citiranog Zakona „Registrirano Vijeće mladih ima obavezu djelovanja na jačanju uključenja mladih u društveni život zajednice i njihovom informiranju. Vijeće mladih ima pravo i obavezu da legitimno predstavlja i zastupa interese udruženja koja su ga osnovala na odgovarajućem nivou vlasti. **Vijeće mladih bit će direktno uključeno u proces izrade i provođenja strategija prema mladima na odgovarajućem nivou sa ciljem doprinošenja usvajanju i provođenju politike prema mladima i programa djelovanja za mlade.**“

Naime, Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, mladima omogućuje udruživanje u nevladina predstavnička tijela, Vijeća mladih na sva tri politička nivoa u Federaciji Bosne i Hercegovine (općinski, kantonalni i federalni nivo), koja predstavljaju legitimnog i ravnopravnog sagovornika vlastima uvijek kada se odlučuje o pitanjima značajnim za mlade.

Vijeće mladih Unsko-sanskog kantona bilo je u potpunosti uključeno u proces izrade Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona.

Uloga Vijeća mladih iznimno je značajna, jer se kroz Vijeća mladih uspostavila veza između vlasti i mladih: mladi su dobili mehanizam da iskažu svoje potrebe, koje će biti realne jer će dolaziti s najnižih nivoa posredstvom legalnih i legitimnih predstavničkih tijela – Vijeća mladih – a vlasti mehanizme kako na njih odgovoriti. Vijeće mladih Unsko-Sanskog kantona osnovano je od strane pet općinskih Vijeća mladih: Vijeće mladih Velika Kladuša, Vijeće mladih Cazin, Vijeće mladih Bosanska Krupa, Vijeće mladih Ključ i Vijeće mladih Sanski Most. U procesu izrade Strategije prema mladima Vijeće mladih Unsko-sanskog kantona je i organiziralo jednodnevni događaj gdje su mladi direktno razgovarali sa članovima radne grupe o svim oblastima koje Strategija prema mladima obuhvata.

2.4. Metodologija izrade Strategije prema mladima Unsko-sanskog kantona

Cjelokupan rad na pripremi Strategije vodio se principima otvorenosti i demokratičnosti te je uključio veliki broj mladih i drugih odgovornih i zainteresiranih strana – predstavnike udruženja i neformalnih grupa, predstavnike političkih partija, mladih pojedinaca, ali i predstavnike ustanova, institucija i samostalnih stručnjaka u oblasti brige o mladima. Kako je i propisano Zakonom o mladima, prije samog oblikovanja strateškog dokumenta, na području Unsko-sanskog kantona provedeno je istraživanje potreba i problema mladih, a analiza rezultata provedenog istraživanja služila je kao baza za sav dalji rad na Strategiji. Istraživanje je provedeno 2016. godine, a za prikupljanje podataka korištene su kvantitativne i kvalitativne metode. Za prikupljanje kvantitativnih podataka korišten je standardizirani upitnik za istraživanje položaja i potreba mladih kojim je anketirano 400 mladih u dobi između 15 i 30 godina. Kvalitativni dio istraživanja proveden je metodom fokus grupa na kojima su predstavnici mladih (u dobi između 15 i 30 godina) diskutirali o svim temama značajnim za mlade. Fokusne grupe održane su početkom 2016. godine.

Provođenje istraživanja i sačinjavanje analize o potrebama i problemima mladih Unsko-sanskog kantona ujedno predstavlja i prvi korak u kreiranju same Strategije. Sljedeći